

Saldūdeņu biotopu aizsardzības plāni

Lauma Vizule – Kahovska
Linda Uzule

26/11/2025

Biotopu aizsardzības plāni

- ✓ Nosaka biotopa aizsardzības pasākumus, lai sasniegtu labvēlīgu aizsardzības stāvokli
- ✓ Vērtē biotopu valstiskā līmenī, ne tikai ģeogrāfiski īpaši aizsargājamās dabas teritorijās
- ✓ Nozīmīgs solis Dabas atjaunošanas regulas noteiktā nacionālā dabas atjaunošanas plāna izstrādē
- ✓ Darbības termiņš – līdz 12 gadiem (pielāgojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma diviem periodiem), 2025.-2037.

21 biotopu aizsardzības plāns* 56 ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem**

- ✓ Meža biotopi – 6 BAP
- ✓ **Saldūdeņu biotopi – 3 BAP**
- ✓ Zālāju biotopi – 4 BAP
- ✓ Piekrastes un virsāju biotopi – 7 BAP
- ✓ Purvu biotopi – 1 BAP

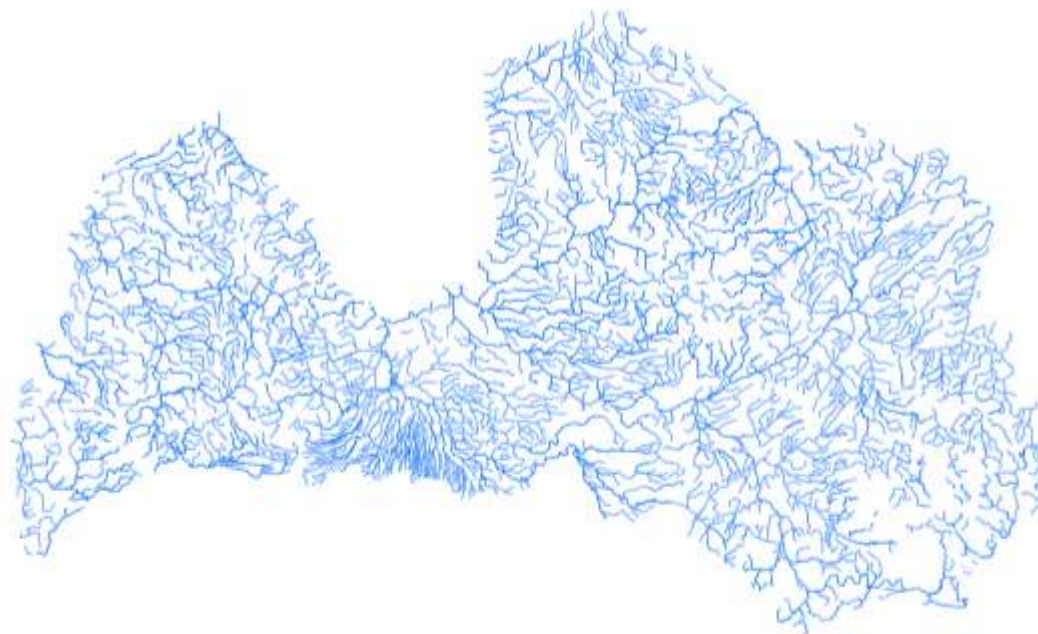
* <https://www.daba.gov.lv/lv/sugu-un-biotopu-aizsardzibas-plani#sugu-un-biotopu-aizsardzibas-plani-izstrades-procesa>

** *biotopi, kam nepieciešami līdzīgi aizsardzības pasākumi, apvienoti vienotā BAP*

Latvijas novietojums mērenā
klimata joslā, kur nokrišņu
daudzums pārsniedz
iztvaikošanu, veicina bagātīgu
ūdens resursu veidošanos:

Latvijā ir apmēram **12 500**
upju un strautu un **2256** ezeri,
kas lielāki par 1 ha

Saldūdeņi kopumā aizņem
2,4% no Latvijas teritorijas

EIROPAS SAVIENĪBAS AIZSARGĀJAMIE SALDŪDEŅU BIOTOPĀI

3130 Ezeri ar
oligotrofām līdz
mezotrofām augu
sabiedrībām

3140 Ezeri ar
mieturaļģu augāju

3150 Eitrofi ezeri
ar iegrimušo
ūdensaugu un
peldaugu augāju

3160 Distrofi ezeri

3190* Karsta
krienes

3260 Upju
straujteses un
dabiski upju posmi

3270 Dūņaini upju
krasti ar slāpekli
mīlošu viengadīgu
pioniersugu augāju

Biotopu apsaimniekošanas plāni saldūdeņiem

Tekoši saldūdeņi

3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi

*3270 Dūņaini upju krasti ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju *kā upju struktūra*

Stāvoši saldūdeņi

3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām
3140 Ezeri ar mieturalģu augāju
3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju
*3190 Karsta kriteres *tikai ar saldūdeņu anketām*

Distrofie ezeri

3160 Distrofi ezeri

SALDŪDEŅU BIOTOPU AIZSARDZĪBĀS STĀVOKLIS*

Biotops/ reģions	Latvija	BR	CON	ATL	MED	PAN	BLS	ALP	STE	MAC
3130	U2	U1	U2	U2	U2	U2	FV	U1	FV	U1
3140	U1	U1	U2	U2	U2	U1	FV	U1	FV	
3150	U1	U1	U2	U2	U2	U1	U1	U2	FV	XX
3160	U1	U1	U1	U2	U2	U1		FV	FV	FV
3260	U1	U2	U1	U2	U1	U1	U1		FV	

U2: nelabvēlīgs – slikts

U1: nelabvēlīgs – nepietiekams

FV: labvēlīgs

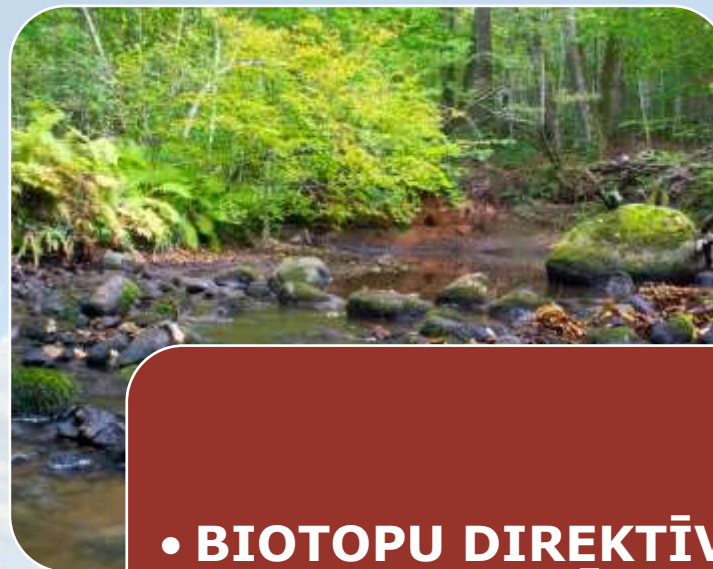
XX: nezināms

*Atbilstoši Biotopu direktīvas 17. panta ziņojumam par 2019.–2024. gada periodu

SALDŪDEŅU BIOTOPI "DZĪVO" SAVĀDĀKU DZĪVI KĀ SAUSZEMES BIOTOPI

- SPECIFISKI
BIOTOPI

- BIOTOPU DIREKTĪVAS
SASAISTE AR ŪDENS
STRUKTŪRDIREKTĪVU

SPECIFISKI BIOTOPI

Konkrēti
objekti ,nevis
ha

Upēm –
anketas
attiecināšana

Apsekošanas
veids un
sarežģītība

Īpašumtiesības

Ietekmes un
apsaimniekošana
sateces baseina
līmenī

Sarežģīts
nepieciešamā
finansējuma
aprēķins

BIOTOPU DIREKTĪVAS SASAISTE AR ŪDENS STRUKTŪRDIREKTĪVU

ŪDENS
STRUKTŪR
DIREKTĪVA
2000/60/EC

Mērķis: panākt labu
virszemes un pazemes
ūdeņu kvalitāti

LVGMC

BIOTOPU
DIREKTĪVA
92/43/EEC

Mērķis: nodrošināt
bioloģiskās
daudzveidības
saglabāšanos

KOPĪGS MĒRĶIS

Laba kvalitāte saldūdens ekosistēmās,
veicot kvalitātes vērtēšanu,
aizsardzību un pareizu
apsaimniekošanu

BD

ES nozīmes biotopi – dabiski vai dabiskojušies upju posmi, arī mazas upes.

2 biotopu varianti, atkarībā no straumes ātruma un gultnes substrāta (paredzēti tipoloģijas precizējumi)

Biotopa kvalitāte. Algoritma aprēķina vai eksperta vērtējums

4 kvalitātes klases – izcila, laba, vidēja, zema

Bioloģiskās daudzveidības monitorings - 6 gadu cikls

Biotopu apsaimniekošanas plāni

Art.17 Ziņojums

ŪSD

Ūdens objekti – upes vai to posmi ar sateces baseina platību $>10 \text{ km}^2$, tai skaitā pārveidotas upes

7 upju tipi, atkarībā no krituma un sateces baseina laukuma (paredzēti tipoloģijas precizējumi)

Ekoloģiskā kvalitāte, balstoties uz bioloģisko, fizikāli ķīmisko un hidromorfoloģisko kvalitāti

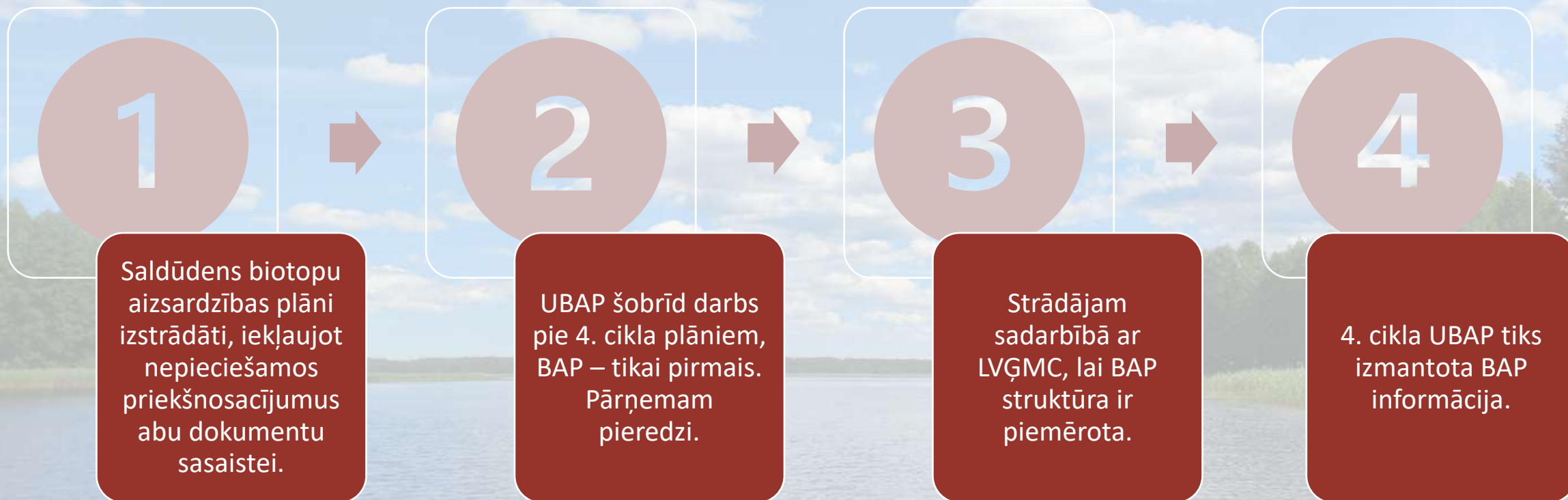
5 kvalitātes klases – izcila, laba, vidēja, slikta, ļoti slikta

Virszemes ūdeņu monitorings - 6 gadu cikls

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni

Art.5 Ziņojums

Virzāmies uz mērķi, ka BAP un UBAP nākotnē ir savstarpēji integrēti dokumenti

IEGUVUMI

Ieviesta PAF (2021 – 2027) noteiktā nepieciešamība integrēt saldūdeņu biotopu monitoringu kopā ar virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes monitoringu

Izpildītas Eiropas Komisijas rekomendācijas

Samazinātas monitoringa izmaksas un dažādu sektoru integrācija

Uzlabota iegūto datu kvalitāte, savstarpēji salīdzināmi dati ziņojumu vajadzībām

Apsaimniekošanas pasākumi nav pretrunās

Divas būtiskas, savstarpēji neatdalāmas daļas:

Datu daļa – ērti pārraugāma un filtrējama

Word dokument

Saldūdeņu biotopu BAP

Teksta sadaļa, kas papildina un skaidro Excel dokumentu

Excel dokument

1.pielikums. Kvalitātes un mērķu tabula

Skaidrojošā daļa

ES nodarbes biotopu informācija								
Nr. pēc kārtas	Biotopi kods	Biotopi variānts	Aizsardzības numurs	Poligona num.	Plašums, ha	Biotopi kvalitāte	Ezera nosaukums (vietēji)	Ezera nosaukums (LĢV)
1	3130	1	15G100_16_3	15G100_16	4.990542288	3	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
2	3130	1	15G100_32_3	15G100_32	21.40198872	3	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
3	3130	1	15G100_40_3	15G100_40	5.997724991	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
4	3130	1	15G100_51_3	15G100_51	16.16670705	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
5	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
6	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
7	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
8	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
9	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
10	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
11	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
12	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
13	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
14	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
15	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
16	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
17	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
18	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
19	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
20	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
21	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
22	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
23	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
24	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
25	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
26	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
27	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
28	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
29	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
30	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
31	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
32	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
33	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
34	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
35	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
36	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
37	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
38	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
39	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers
40	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0	Šķērveļu ezers	Šķērveļu ezers

Stāvoši saldūdeņi

3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mesotrofām augu sabiedrībām

3140 Ezeri ar misturajiem augājiem

3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augājiem

3190* Karsta krāteris

Biotopu aizsardzības plāns
2026. – 2037. gadam

Izstrādāts ES LIFE Programmas projekta "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) ietvaros

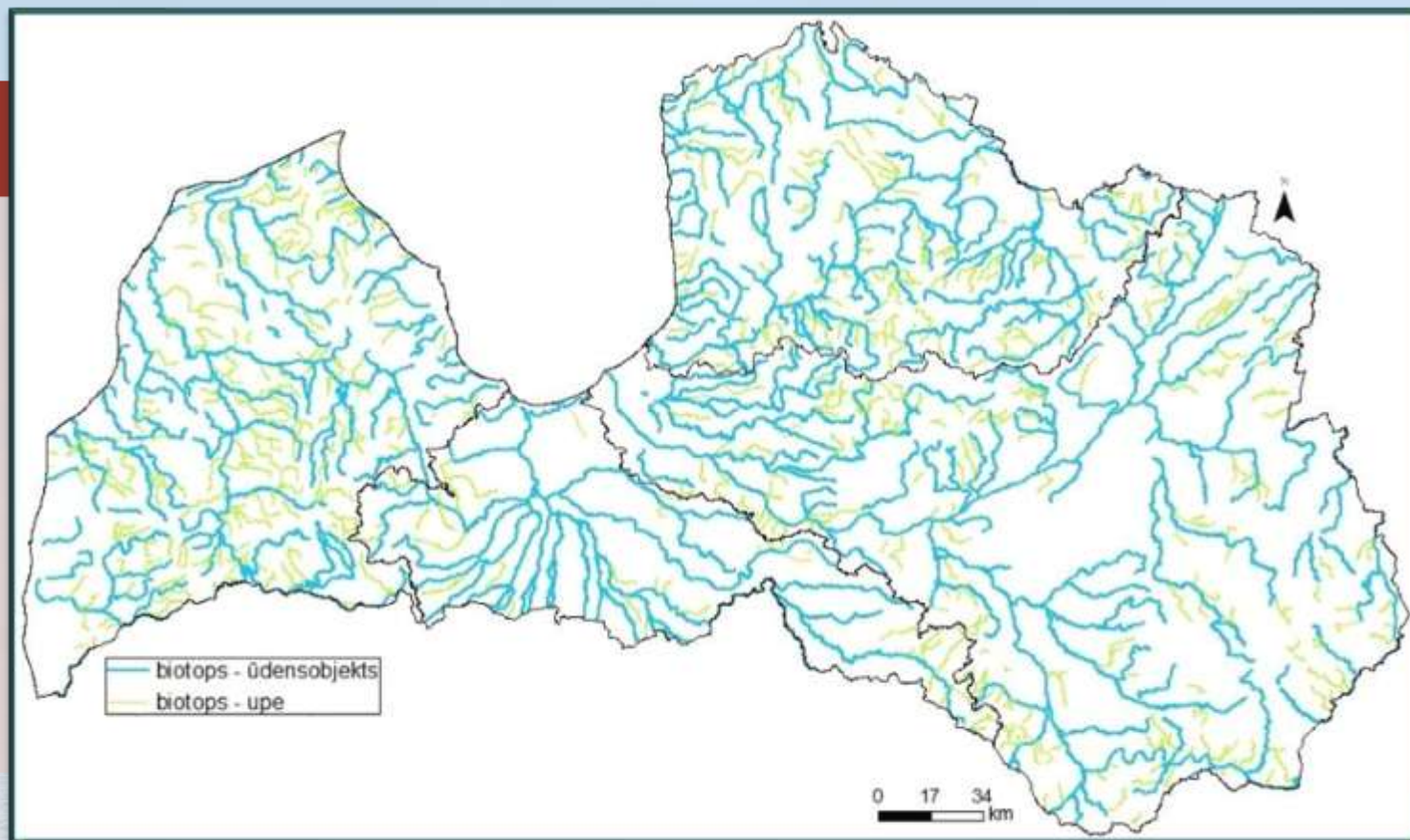
Autores: Lauma Vīzule – Kahovska, Linda Uzule, Jolanta Jēkabsone

Sigulda
2025

Objekti jeb vienības tekošiem saldūdeņiem

Kopumā izdalītas 1120 vienības

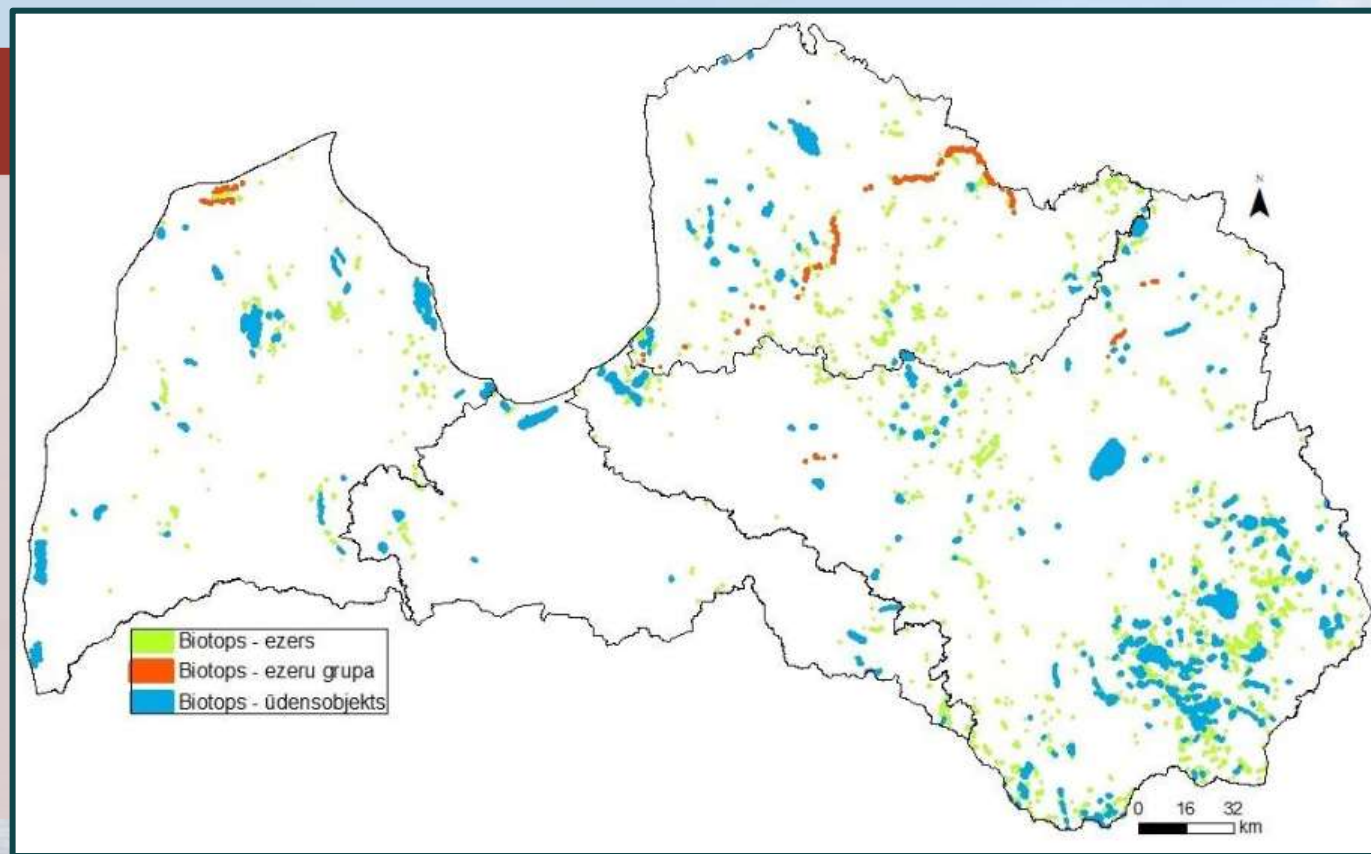
- Ja upe neatbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti upei visā tās garumā, apvienojot vairākus ES nozīmes biotopa poligonus (ja tādi ir vairāki).
- Ja upe atbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti upei kā ūdensobjektam, apvienojot tajā vairākus ES nozīmes biotopu poligonus (ja tādi ir vairāki).

Objekti jeb vienības stāvošiem saldūdeņiem

Kopumā izdalīta 1691 vienība

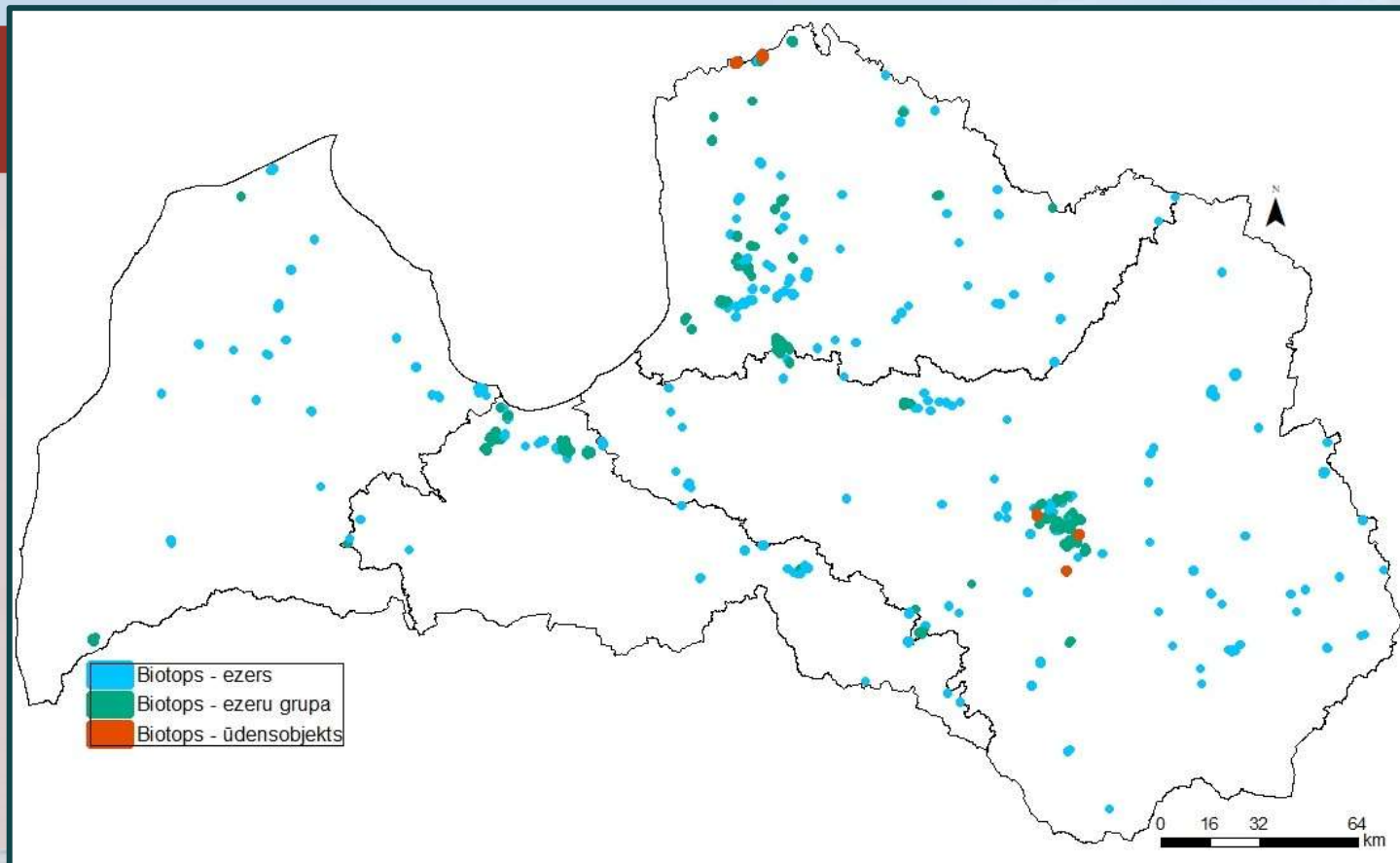
- Ja ezers atbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti ŪO;
- Ja ezers neatbilst ŪO, bet atbilst ES nozīmes biotopiem 3130, 3140, 3150_1 un 3150_2, tad mērķi ir noteikti ezeram;
- Ja ezeri atbilst ES nozīmes biotopam 3150_3 un ir funkcionāli saistīti ar vienu upi un tām ir identiskas slodzes, tie ir apvienoti vienā grupā un mērķi tiek noteikti ezeru grupai.

Objekti jeb vienības distrofajiem ezeriem

Kopumā izdalītas 287 vienības

- Ja ezers atbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti ŪO;
- Ja ezers neatbilst ŪO, mērķi tiek noteikti ezeram;
- Ja ezeri ir nelielas platības un iekļaujas vienā augstā purva masīvā, tad tie ir apvienoti vienā grupā un mērķi tiek noteikti ezeru grupai.

Katrai saldūdeņu vienībai ir noteikta informācija par:

1

ES nozīmes biotopiem – biotopa variants, platība, kvalitāte, nosaukums

2

Natura 2000 teritorijām - teritorijas nosaukums, teritorijas kods

3

Ūdensobjektiem - upju baseinu apgabals, kods, nosaukums, tips, kvalitāte, atbilstība references ŪO

4

Ietekmes un rīcības – būtiskākās 11 ietekmes atbilstoši ziņošanas vajadzībām, pretī norādītas nepieciešamās rīcības

5

Biotopu mērķiem - definēti identiski CO (novērst nelabvēlīgās ietekmes, saglabāt pašreizējo platību un kvalitāti, palielināt biotopa platību vai izveidot no jauna, uzlabot biotopa kvalitāti, gareniskā nepārtrauktība)

6

ŪO mērķiem - atbilstoši UBAP. Gareniskā nepārtrauktība, laterālā nepārtrauktība, ekoloģiskais caurplūdums, slāpekļa samazināšana, fosfora samazināšana

7

Atjaunošanas pasākumi atbilstoši Dabas atjaunošanas regulas VII pielikumam

8

Biotopa platība - esošā biotopa platība, potenciālā biotopa platība, kopējā biotopa platība (atbilstoši definētajiem FRV)

9

Prioritātes – uz 2030. gadu (detalizētas prioritātes), uz 2037. gadu un 2050. gadu.

10

Rezultatīvie rādītāji

Biotopa raksturojums

(3260 biotopa piemērs)

Biotopam 3260 *Upju straujteses un dabiski upju posmi* atbilst visi upju posmi ar akmeņainu, oļainu vai granšainu gultni, kuros vidējais straumes ātrums ir lielāks par 0,2 m/s, kā arī visi dabiskie, nepārveidotie upju posmi neatkarīgi no straumes ātruma.

Biotopam izšķir divus variantus: **3260_1** (upju straujteses) - upes vai upju posmi ar akmeņainu vai oļainu gultni, kuros straumes ātrums ir $> 0,2$ m/s un **3260_2** - visas dabiskās upes un upju posmi, kuros straumes ātrums ir $< 0,2$ m/s; par dabiskumu liecina nepārveidota gultne

Esošā Latvijas upju tipoloģija ne vienmēr atbilst reālajai situācijai dabā. Pēc fiziogēogrāfiskā novietojuma un hidromorfoloģiskajiem parametriem Latvijā **rekomendēts atsevišķi izdalīt smilšainas straujteses, purvu upes un mazās piejūras upes**, gan kā ekoloģiskos tipus, gan ES nozīmes biotopa 3260 apakšvariantus.

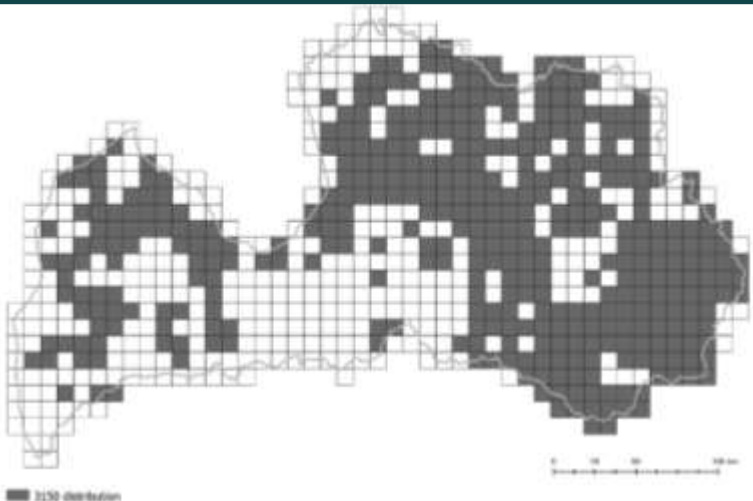
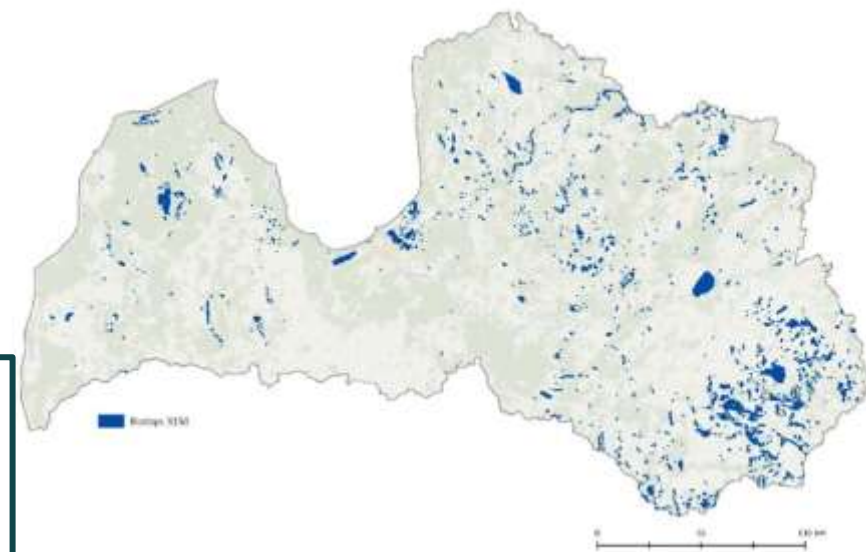
Ja upe ir bijusi hidromorfoloģiski pārveidota - taisnota un/vai padziļināta, to ir iespējams atzīt kā ES nozīmes biotopu, ja tā ir pietiekami dabiskojusies jeb atguvusi dabisku upi raksturojošās īpašības.

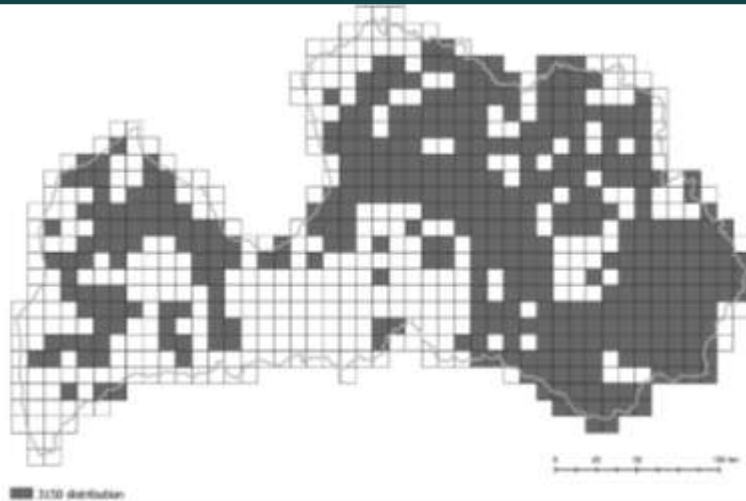
Par tekošiem ES nozīmes saldūdeņu biotopiem netiek atzīti pārveidoti upju posmi, kas nav dabiskojusies, mākslīgi rakti kanāli, vecās upju gultnes, bebraines un uzpludinājumu ietekmēti posmi.

Biotope platība, areāls un kvalitāte (3150 biotopa piemērs)

Biotope kods un nosaukums	Platība valstī, ha	Platība <i>Natura 2000</i>		Platība ārpus <i>Natura 2000</i>	
		ha	%	ha	%
3150 <i>Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju</i>	75743,3	29105,4	38,4	46637,9	61,6

ES nozīmes biotopa 3150 *Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju* izplatība Latvijā

ES nozīmes biotopa 3150 *Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju* izplatības areāls Latvijā

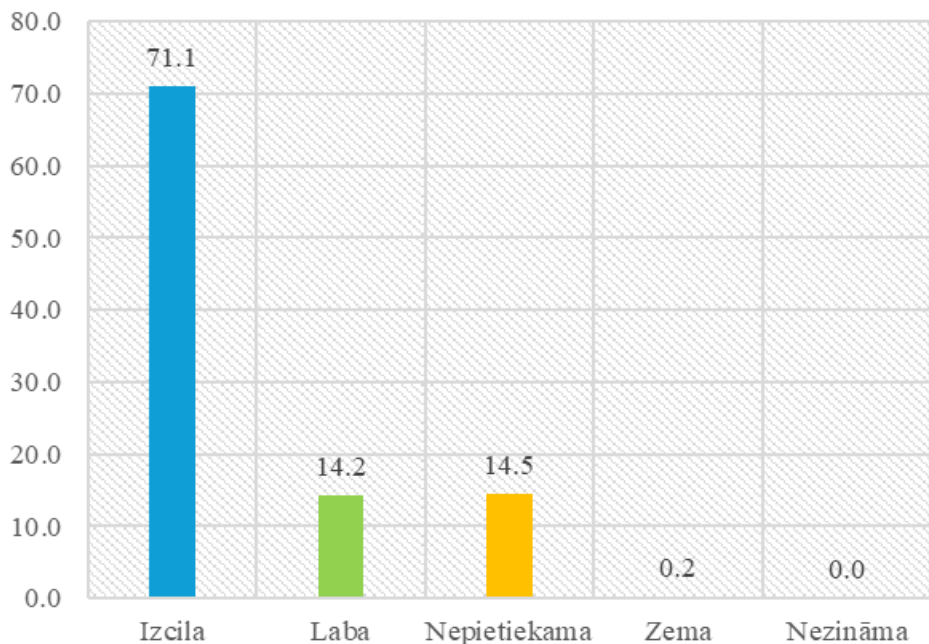
3150 biotopam atbilst 1808 ezeri un vecupes

No visiem ES nozīmes aizsargājamiem stāvošo saldūdeņu biotopiem 3150 biotops ir visizplatītākais biotops gan skaita, gan platības ziņā.

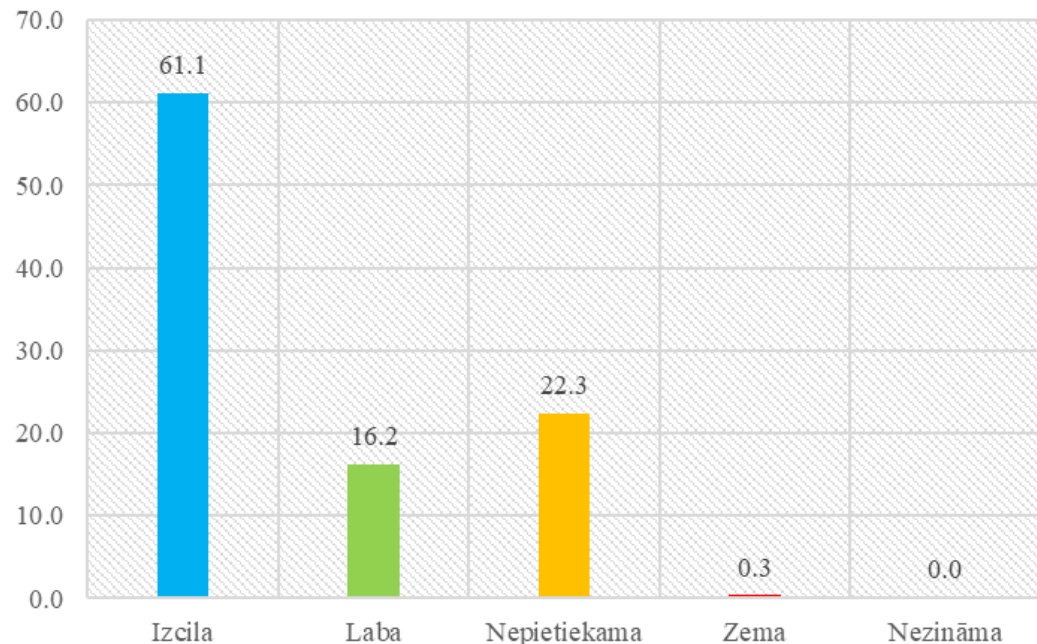
Biotopa platība, areāls un kvalitāte (3130 biotopa piemērs)

Biotopa kvalitāte noteikta gan valstī kopumā, gan Natura 2000 teritorijās

Kvalitāte noteikta pēc zinātniski pamatota algoritma, kura izstrāde iekļāva vairākus soļus - datu kopas apstrāde, statistiskā analīze, rezultātu pārbaude un korekcija, rezultātu validēšana, gala metodikas izstrāde un kvalitātes aprēķins.

ES nozīmes biotopa 3130 platība pēc kvalitātes klasēm valstī pēc procentuālā sadalījuma

ES nozīmes biotopa 3130 platība pēc kvalitātes klasēm Natura 2000 teritorijās pēc procentuālā sadalījuma

Biotope mērķplatība un mērķareāls

Mērķplatība

- Tāda biotopa platība, kas jā saglabā vai jā sasniedz, lai biotops teritorijā varētu ilgstoši saglabāties
- **Mērķa platība = esošā + potenciālā**
- ES nozīmes stāvošu saldūdeņu biotopiem atbilst tikai dabiskas izcelsmes ezeri, **stāvošu saldūdeņu biotopu platības palielināšana nav iespējama**
- Visiem **stāvošu saldūdeņu biotopiem mērķa platība ir vienāda ar esošo platību (CV)**

Mērķareāls

- Vēlamais biotopa izplatības apgabals

Biotopa mērķplatība un mērķareāls

Nav iespējams
palielināt

(izņemot slīkšņu
likvidēšana lielajos
3150 un 3140 ezeros)

Nav
mērķtiecīga
izveidošana

3150_3, 3160, 3190,
3270

Ir iespējams
palielināt

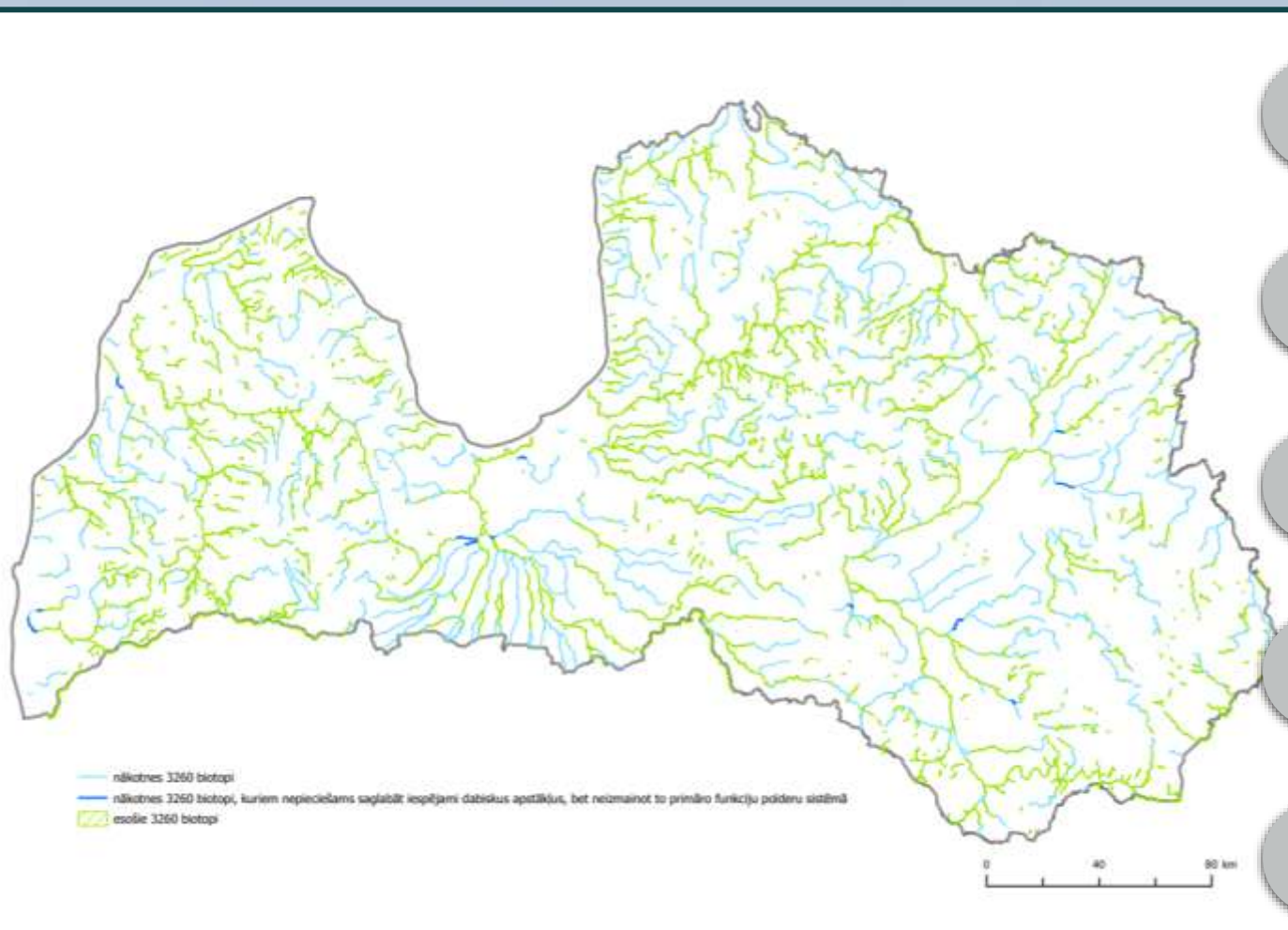
3260

Potenciāls ES nozīmes 3260 biotops

Hidromorfoloģiski pārveidots upes posms
(taisnots, padziļināts, uzpludināts), kurā
iespējama atjaunošanās dabiskā ceļā vai
ar atbilstošiem apsaimniekošanas
pasākumiem

Nākotnes biotopos iekļautās upes/upju posmi

1

Atbilst ūdensobjektiem, un upe ir ritrāla tipa vai potamāla tipa, bet kritums ir $>0,7$ m/km;

2

Plūst cauri ĪADT, tajās ir ES nozīmes biotopi vai potenciāli ES nozīmes biotopi;

3

Tajās ir reto sugu (bezmugurkaulnieku, zivju un augu) atradnes;

4

Atbilst prioritārajiem zivju ūdeņiem;

5

Uz tām ir identificēti šķēršļi.

Biotopa mērķkvalitāte

1

Standartizētā, aprakstošā veidā izteiktas biotopa “vajadzības”, kas izriet no pašreizējās biotopa kvalitātes

2

Kvalitātes noteikšana balstīta algoritmu aprēķinos

3

Noteikta visām biotops-
upe/biotops-ŪO,
biotops-ezers/biotops
ŪO, biotops/ezeru grupa
vienībām, ņemot vērā
pašreizējo biotopa
kvalitāti

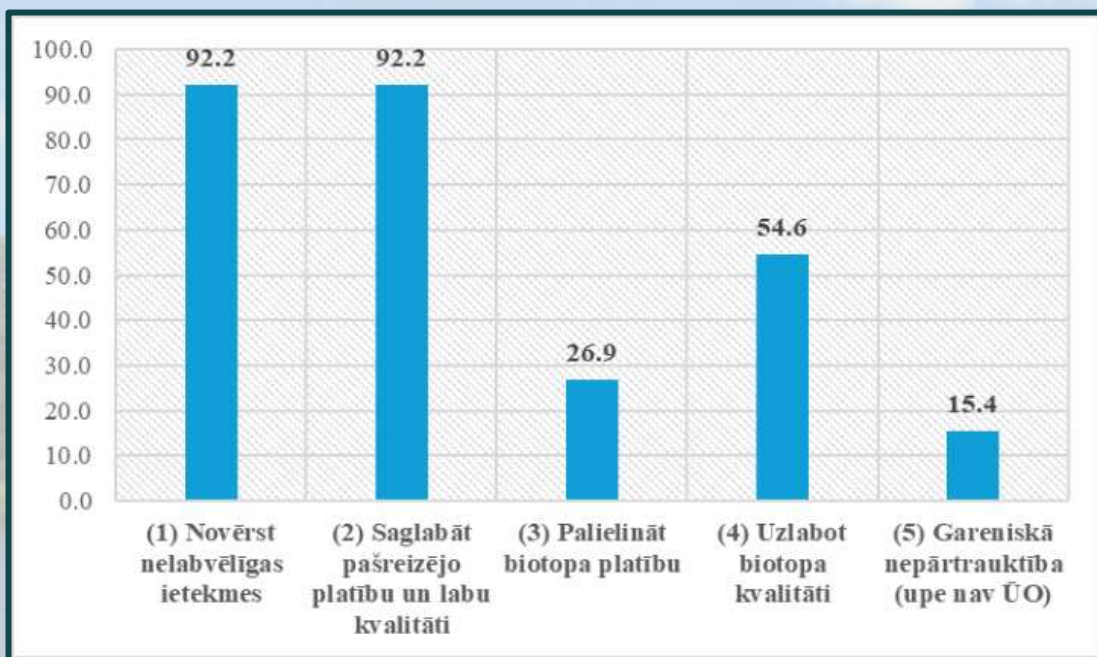
4

BAP ir norādīti indikatīvi
mērķi. Ir nepieciešams
veikt detalizētu izpēti,
kādi ir nepieciešamie
apsaimniekošanas
pasākumi un finansiālie
resursi

5

Definēti gan biotopu
mērķi, gan ŪO mērķi

Biotopa mērķkvalitāte (Tekošo saldūdeņu piemērs)

Biotopu mērķi un to piemērošanas biežums %

Kvalitātes mērķis	Skaidrojums par kvalitātes mērķa saturu
Mērķi (1) “Novērst nelabvēlīgas ietekmes” un (2) “Saglabāt pašreizējo platību un labu kvalitāti”	Abi mērķi piemēroti (atzīme “1”) visām biotops-upe/biotops-ŪO vienībām. Atbilstoši SDF vadlīnijām, šie abi ir minimālie visos gadījumos piemērojamie mērķi, tādēļ ir pārņemti arī uz mērķiem valsts līmenī. Praksē tas nozīmē nodrošināt ES nozīmes biotopa saglabāšanai optimālu aizsardzības režīmu ar pasīvu vai aktīvu apsaimniekošanu (neiejaukšanos vai kādas nepieciešamās apsaimniekošanas rīcības). Izņēmums ir tās biotops-upe un biotops - ŪO vienības, kurām nav zināma kvalitāte.
Mērķis (3) “Palielināt biotopa platību”	Mērķis piemērots (atzīme “1”) visām biotops-upe/biotops-ŪO vienībām, ja upē iekļaujas hidromorfoloģiski pārveidoti posmi, kas šobrīd neatbilst ES nozīmes biotopa statusam, bet tie ir iekļauti FRA platībā.
Mērķis (4) “Uzlabot biotopa kvalitāti”	Mērķis piemērots (atzīme “1”), ja pašreizējā biotopa kvalitāte ir nepietiekama vai zema, vai ja biotopa kvalitāte ir izcila vai augsta, bet ŪO kvalitāte ir vidēja vai slikta. Kvalitātes mērķa izpratnē “uzlabot” ietver visa veida biotopa kvalitātes uzlabošanas nepieciešamību (normatīvi, administratīvi, biotehniski pasākumi), tai skaitā teritorijas kategorijas vai zonējuma maiņa, pašreizējās apsaimniekošanas vai uzraudzības efektivitātes uzlabošana u. c.
Mērķis (5) “Gareniskā nepārtrauktība”	Mērķis piemērots (atzīme “1”) tām biotops-upe vienībām, kurās iekļaujas jebkādi šķēršļi uz upēm (HES, neatbilstošas caurtekas, akmeņu krāvumi u.c.) atbilstoši Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem (LVGMC, 2021) un jaunākajai zināmajai informācijai.

Biotopa apdraudējumi Ietekmes un draudi

Ietekmes un draudi noteikti:

- Atbilstoši UBAP slodžu noteikšanas metodikai
- Atbilstoši BD ziņošanas vajadzībām
- Tekošajiem saldūdeņiem noteiktas 11 galvenās ietekmes, stāvošajiem saldūdeņiem – 9 ietekmes, bet distrofajiem ezeriem – 6 ietekmes.

Būtiskākās slodzes un apdraudējumi ir:

- punktveida un difūzais piesārņojums no lauksaimniecības,
- punktveida piesārņojums no apdzīvotām vietām,
- intensīva mežizstrāde un kailcirtes,
- kūdras ieguve tiešā tuvumā,
- rekreācijas ietekme,
- hidroloģiskā režīma pārmaiņas

Ietekmes un draudi (Tekošo saldūdeņu piemērs)

Kods	Ietekmes un apdraudējums	Ietekme	Draudi	Skaidrojums, kādos gadījumos ietekmes un draudi tiek piemēroti	Rīcības kods
Lauksaimniecība					
PA17	Lauksaimnieciskās darbības, kas rada piesārņojumu virszemes un pazemes ūdeņos	H	H	Piemērots tām biotops-upe/biotops-ŪO vienībām, kurām konstatēts difūzais piesārņojums no lauksaimnieciskās darbības, piemēram, upes sateces baseinā aramzemju īpatsvars pārsniedz 35%	MA10
PA21	Aktīva ūdens ieguve lauksaimniecībai, tajā skaitā, hidroloģiskā režīma pārveidošana lauksaimniecības vajadzībām	H	H	Piemērots tām biotops-upe/biotops-ŪO vienībām, kurām konstatēta hidroloģiskā režīma vai ūdens objektu dabisko funkciju pārveidošana (piemēram, pārveidojot dabisko palu režīmu) lauksaimniecības vajadzībām	MA13
Mežsaimniecība					
PB09	Kailcirtes	M	M	Piemērots tām biotops-upe/biotops-ŪO vienībām, kuru sateces baseinā kailciršu īpatsvars ir vismaz 5%	MB06
PB23	Ūdenstilpju vai ūdensteču fiziska pārbūve mežsaimniecības vajadzībām (ieskaitot aizsprostus)	M	M	Piemērots tām biotops-upe/biotops-ŪO vienībām, kurām konstatēta ūdensteču hidroloģisko funkciju pārveidošana mežsaimniecības vajadzībām (piemēram, applūšanas režīma pārveidošana)	MB14
Enerģijas ražošana un ar to saistītās infrastruktūras attīstība					
PD02	Hidroenerģija (dambji, aizsprosti, upes notece un attiecīgā infrastruktūra)	H	H	Piemērots tām biotops-upe/biotops-ŪO vienībām, kurās to radītais straumes spēks tiek izmantots enerģijas ražošanai	MC04

Ietekmes un to piemērošanas biežums %

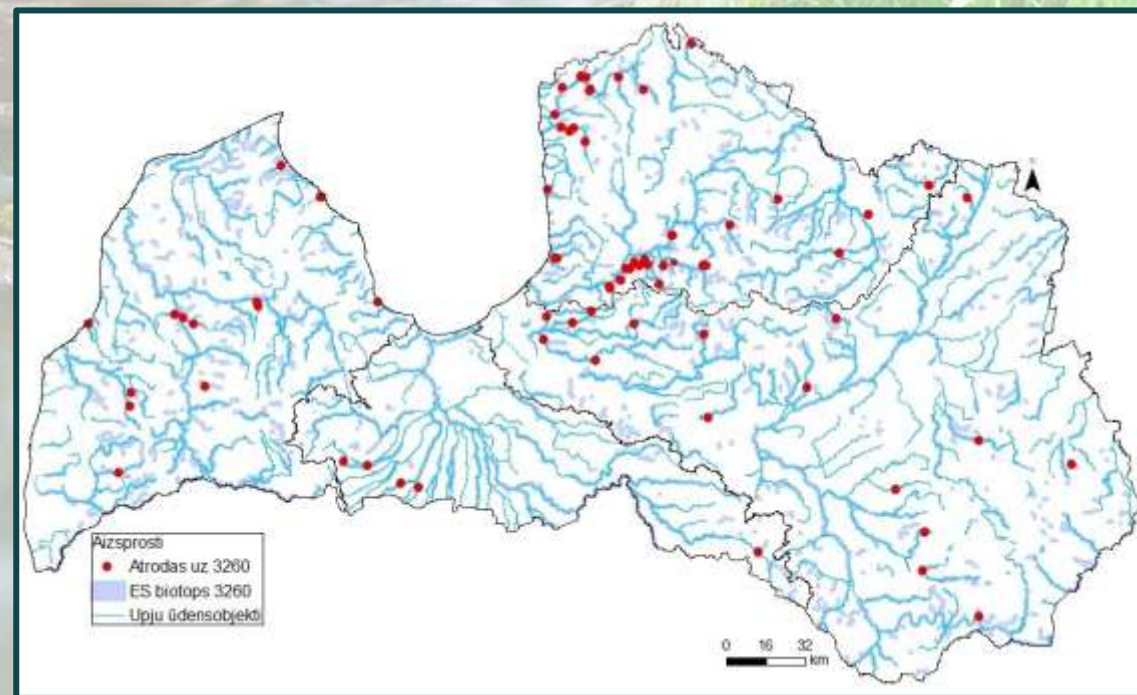
Problēmas (tekoši saldūdeņi)

Biežāk sastopamās problēmas, kas izriet no definētajām ietekmēm un apdraudējumiem

Tekoši saldūdeņu
biotopi

1. Pazemināta ES biotopu kvalitāte pastiprinātas eutrofikācijas dēļ
2. Pazemināta ES biotopu kvalitāte straumes nosprostoju dēļ
3. Upju hidromorfoloģiskie pārveidojumi. Regulēšana.
4. Upju hidromorfoloģiskie pārveidojumi. Šķēršļi.

ES nozīmes biotopā 3260 esošie šķēršļi

Problēmas (stāvoši saldūdeņi un distrofi ezeri)

Biežāk sastopamās stāvošo saldūdeņu problēmas saistītas ar pazeminātu biotopa kvalitāti eutrofikācijas rezultātā

Stāvoši saldūdeņu
biotopi

1. Ūdensaugu sastāva nomaiņa (3130 ezeriem – lobēliju-ezeru kompleksa sugu izzušana; 3140 ezeriem – mieturālgu ezeriem raksturīgās mozaīkveida struktūras izzušana)
2. Blīvs virsūdens aizaugums
3. Samazināta ūdens caurredzamība
4. Dūņu uzkrāšanās
5. Ūdens ziedēšana

Distrofo ezeru būtiskākais apdraudējums ir hidroloģiskā režīma izmaiņas, kas rodas, ja tiek nosusināti sateces baseinā esošie purvi

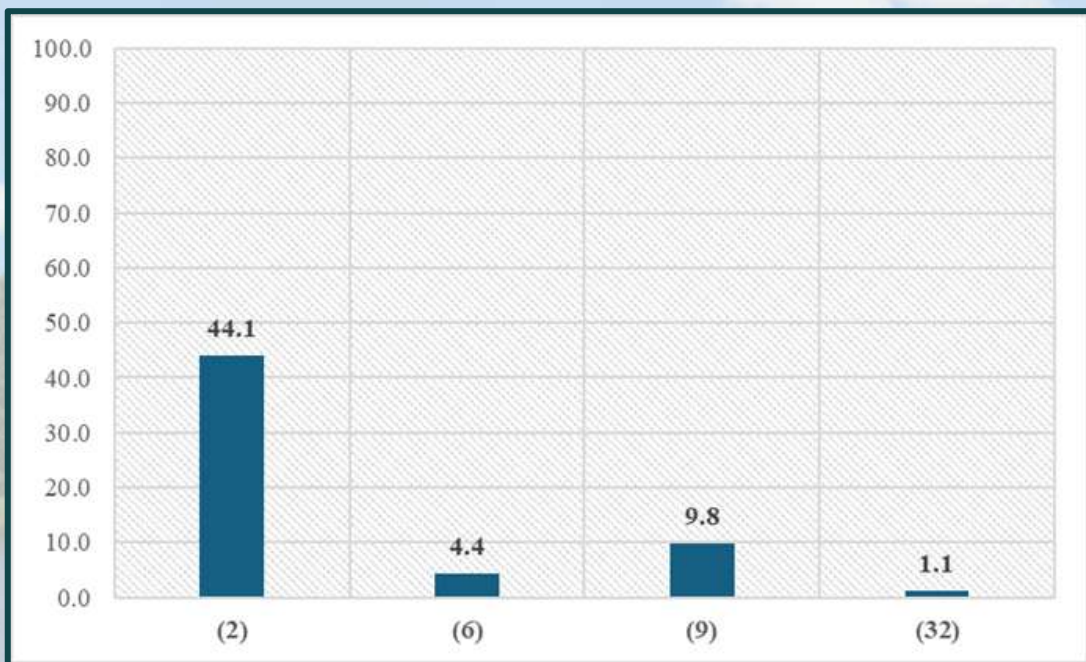

Distrofi ezeri

1. Hidroloģiskā režīma izmaiņas

Biotopa uzturēšana un apsaimniekošana (Stāvošo saldūdeņu piemērs)

Biotopu uzturēšanas un apsaimniekošanas pasākumi
piemēroti atbilstoši Dabas atjaunošanas regulā ietvertajiem
pasākumiem, pamatojoties uz noteiktajiem ŪO un ES nozīmes
biotopu mērķiem

Īstenojamie pasākumi Dabas atjaunošanas regulas kontekstā un to
piemērošanas biežums, %

Nr. *	Apsaimniekošanas pasākums	Skaidrojums, kādos gadījumos apsaimniekošanas pasākums tiek piemērots
(2)	Uzlabot hidroloģiskos apstākļus, palielinot virszemes ūdeņu daudzumu, kvalitāti un dinamiku un pazemes ūdeņu līmeni dabiskajās un <u>pusdabiskajās</u> ekosistēmās.	Piemērots tām biotops-ezers/biotops- ŪO/biotops-ezeru grupa vienībām, ja nepieciešama kvalitātes uzlabošana jeb atzīmēts Biotopu mērķis (3) Uzlabot biotopa kvalitāti.
(6)	Likvidēt gareniskos un sāniskos šķēršļus, piemēram, aizsprostus un dambjus; atbrīvot vietu upju dinamikai un atjaunot brīvi plūstošus upju posmus.	Piemērots tām biotops-ŪO vienībām, ja piemērots ŪO mērķis (1) Gareniskā nepārtrauktība vai (2) Laterālā nepārtrauktība.
(9)	Izveidot krasta buferzonas, piemēram, krasta mežus, <u>buferjoslas</u> , pļavas vai ganības.	Piemērots tām biotops-ezers/biotops- ŪO/biotops-ezeru grupa vienībām, kurām piemērota ietekme (PA17) Lauksaimnieciskās darbības, kas rada piesārņojumu virszemes un pazemes ūdeņos.
(32)	Apturēt, samazināt vai likvidēt piesārņojumu ar zālēm, bīstamām ķimikālijām, komunālajiem un rūpnieciskajiem notekūdeņiem un citiem atkritumiem, tostarp <u>piedrazojumu</u> un plastmasu, kā arī gaismas piesārņojumu visās ekosistēmās.	Piemērots tām biotops-ezers/biotops- ŪO/biotops-ezeru grupa, kurām piemērota ietekme (PF07) Virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojums no ražotnēm un komunālo notekūdeņu noplūdes, kas rada virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojumu (izņemot vētras uzplūdu dēļ pārplūdušu kanalizāciju un virszemes noteci apdzīvotās vietās).

*Numurs, kas norādīts Dabas atjaunošanas regulas VII pielikumā

Biotopa kvalitātes uzlabošana

Biotopu kvalitātes uzlabošana ir nepieciešama tām biotops/ezers, biotops/ezeru grupa, biotops/ ŪO, biotops/upe vienībām, kurām **noteikts biotopu mērķis – kvalitātes uzlabošana.**

Biotopu kvalitātes uzlabošana nepieciešama 700 tekošo saldūdeņu vienībām, 745 stāvošo saldūdeņu vienībām un 32 distrofo ezeru vienībām.

BAP ietvaros tiek **definēti tikai sasniedzamie mērķi, taču apsaimniekošanas pasākumi to sasniegšanai piemēroti netiek.**

Atbilstoši apsaimniekošanas pasākumu klasifikatoram, kas pieejams DDPS OZOLS, saldūdeņu biotopiem kopumā ir piemērojami apsaimniekošanas pasākumi atbilstoši **2. pielikumam “Iespējamie apsaimniekošanas pasākumi saldūdeņu biotopos un to izmaksas”.**

2. pielikums.

Saldūdeņu biotopu iespējamie apsaimniekošanas pasākumi un to izmaksas

Kods pēc DDPS Ozols klasifikatora	Pasākums	Biotopa kods	Vienība	Izmaksas EUR bez PVN/1 vienība/1 reize	Piezīmes
1	Darbību liegums:				
1.1.	dabisko procesu saglabāšanās/neiejaukšanās biotopu attīstībā	visi biotopi	n/a	n/a	
2	Darbības ar kokiem:				
2.18.	noēnojuma regulēšana	3260	hektārs	650	Darbība krastā
3	Darbības ar lakstaugiem un sīkrūmiem (uzturošana/atjaunojoša ganīšana un pļaušana):				
3.12.	ūdensaugu pļaušana vasarā ar biomasas savākšanu	3130, 3140, 3150, 3260.	hektārs	950	Ietver biomasas izvešanu (attālums nepārsniedz 20 km)
3.13.	ūdensaugu izraušana ar saknēm, izvēcot biomasu	3130, 3140, 3150, 3260.	hektārs	2800	Ietver biomasas izvešanu (attālums nepārsniedz 20 km)
4	Stādīšana un sēšana (augu sugu mērtiecīga veidošana):				
4.2.	koku vai krūmu stādīšana ūdensmalās	visi biotopi, izņemot 3160	gabals	120	Vietējo sugu koki/krūmi, kas iegūti audzētavās; vidēja izmēra stāda materiāls ar veidotu sakņu sistēmu; ietver visas ar 1 koka/krūmu stāda stādīšanu saistītās izmaksas

Pasākumu tiesiskais ietvars

1

Visiem ES nozīmes biotopiem labvēlīga aizsardzības statusa sasniegšanai un saglabāšanai nepieciešams veikt grozījumus Sugu un biotopu aizsardzības likumā, nosakot konkrētas prasības ES nozīmes biotopu aizsardzībai visā valstī, tajā skaitā arī ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

2

Likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" nepieciešams apsvērt un ieviest vispārēju nosacījumu, ka Natura 2000 teritorijās pieļaujama tikai tāda saimnieciska darbība, kas nodrošina vai ir savietojama ar teritorijai noteikto izveidošanas mērķi, kas noteikti likuma pielikumā.

3

Rekomendēts likumā arī iestrādāt ES nozīmes biotopu aizsardzības mērķus, kuri noteikti LatViaNature projektā.

4

Vairāki būtiski ieteikumi par grozījumiem Ūdens apsaimniekošanas likumā un uz tā pamata izdotajos MK noteikumos ir iekļauti "Latvijas ūdeņu ilgtspējas ceļa kartē" (KEM, 2024).

Monitorings un dati

1

Nepieciešams veikt apsekojumus tām biotops/ezers, biotops/ezeru grupa, biotops/upe vienībām, kurām nav zināma kvalitāte. Kvalitāte nav zināma 86 tekošo saldūdeņu, 99 stāvošo saldūdeņu un 196 distrofo ezeru vienībām.

2

Nepieciešams izstrādāt vienotu monitoringa tīklu stāvošo saldūdeņu, tajā skaitā arī distrofo ezeru, biotopiem un tekošo saldūdeņu biotopiem, izņemot ūdensteces, kas ietilpst LIFE IS SALACA projekta izpētes teritorijā.

3

Nepieciešams īstenot pilnvērtīgu un secīgu monitoringu ar inventarizācijas anketām, sadarbojoties DAP un LVGMC atbilstoši harmonizētajai pieejai.

4

Stāvošajiem saldūdeņiem, īpaši biotopam 3130, nepieciešams izstrādāt jaunu, saudzīgu metodi iegrimušās veģetācijas pētījumiem, izmantojot zemūdens kameras.

Rezultatīvie rādītāji

**Kā
rezultatīvie
rādītāji ir
noteikti:**

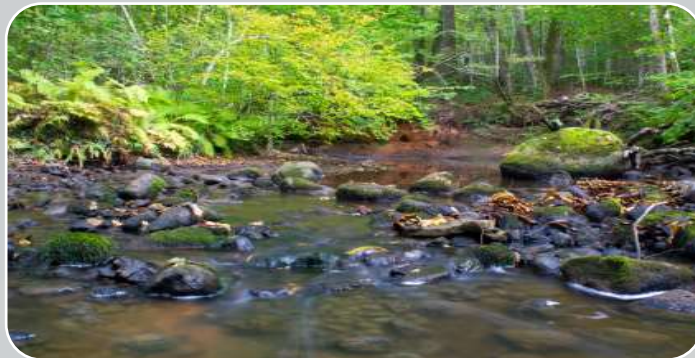
- nodrošināta ES nozīmes biotopu aizsardzība visā valstī caur Sugu un biotopu aizsardzības likumu
- nodrošināta iekļaušana ĪADT
- uzlabota biotopu kvalitāte
- nodrošināta gareniskā nepārtrauktība un laterālā nepārtrauktība
- nodrošināts ekoloģiskais caurplūdums
- samazināts slāpekļa un fosfora saturs ūdenī
- apsekojums nezināmas kvalitātes biotopiem
- palielināta biotopa platība
- detalizēta aizsargjoslu noteikšana un iekļaušana teritorijas plānojumos

Izpildes termiņi/Prioritātes

Līdz 2030. gadam

Upes un ezeri *Natura 2000*
teritorijās

Līdz 2037. gadam

References ŪO un references
biotopi ar retām dabas vērtībām,
Robežojas ar N2000 vai atrodas
ārpus N2000, bet upes to
tecējumā plūst cauri N2000,
Neatrodas N2000, bet pilnībā vai
daļēji iekļaujas ĪADT

Līdz 2050. gadam

Viss pārējais

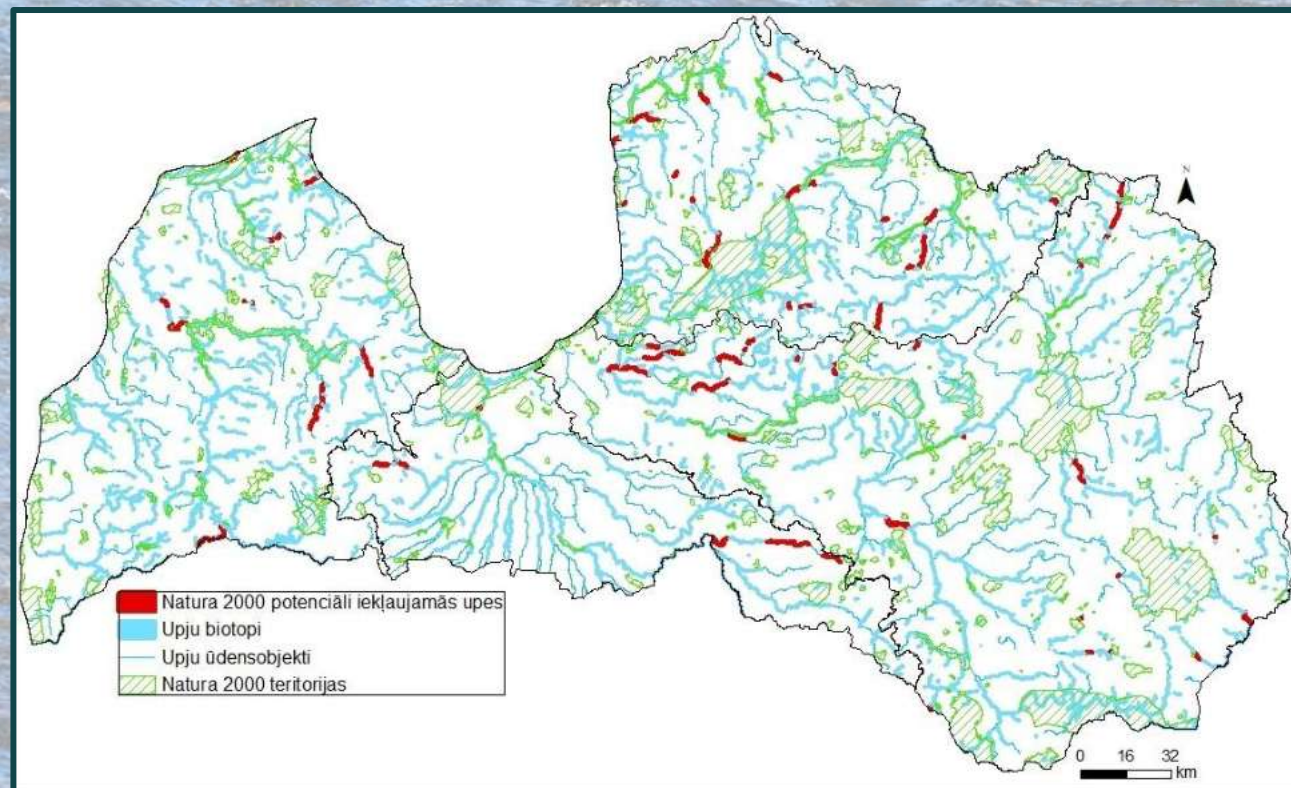
Aizsardzības prioritātes (tekošu saldūdeņu biotopi)

Lai nodrošinātu nepieciešamos aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus visiem ES nozīmes biotopiem labvēlīga aizsardzības stāvokļa sasniegšanai un saglabāšanai, ir nepieciešams veikt grozījumus Sugu un biotopu aizsardzības likumā un likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"

ĪADT tīklam jānosedz ekoloģiski vērtīgākie upju posmi - izcilas kvalitātes straujteču posmi un references ŪO, kā arī upju posmi ar ziemeļu upespērlenes atradnēm.

Natura 2000 tīkls un tajā potenciāli iekļaujamie upju posmi

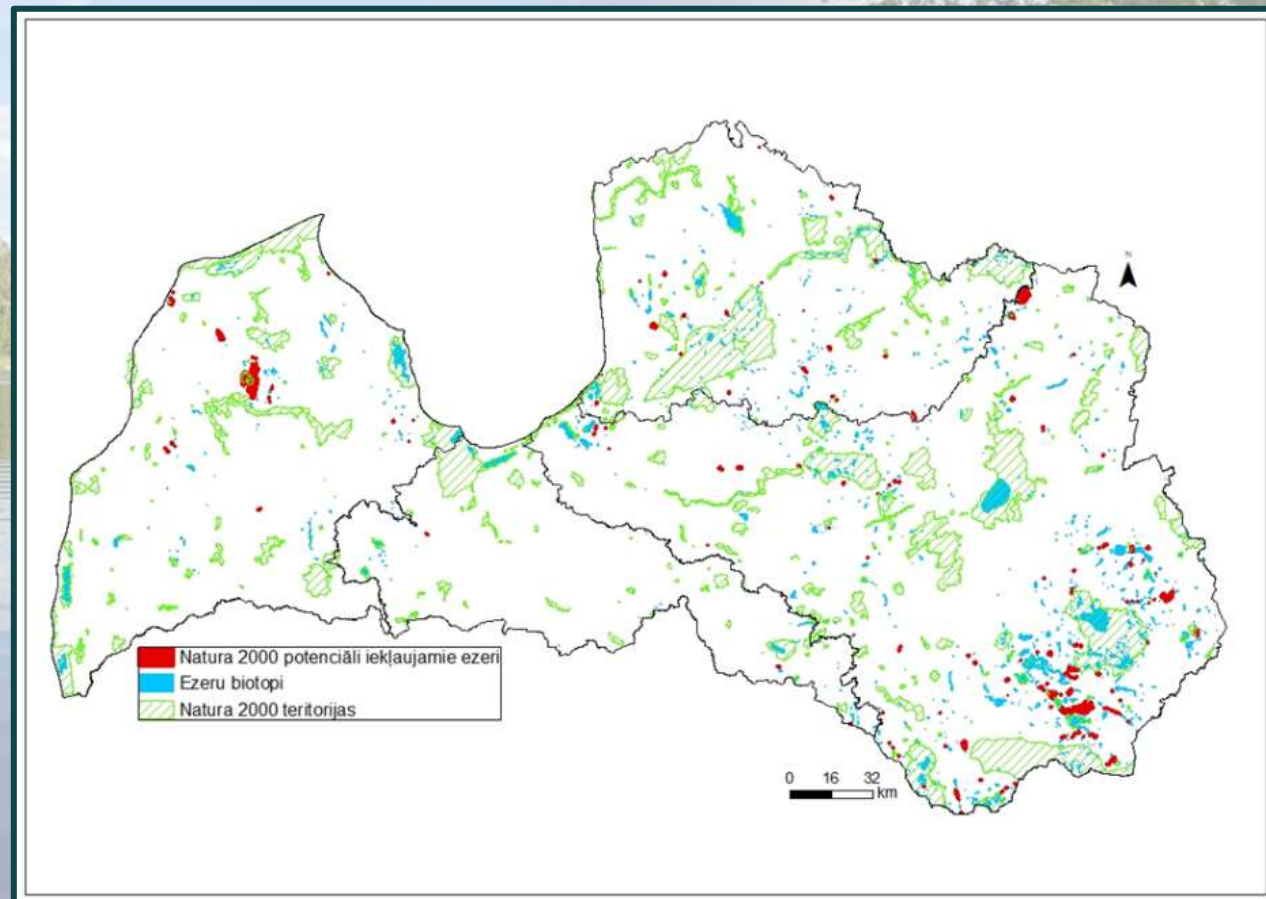
Aizsardzības prioritātes (stāvošu saldūdeņu biotopi)

Lai nodrošinātu nepieciešamos aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus visiem ES nozīmes biotopiem labvēlīga aizsardzības stāvokļa sasniegšanai un saglabāšanai, ir nepieciešams veikt grozījumus Sugu un biotopu aizsardzības likumā un likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"

ĪADT tīklam būtu jānosiedz ekoloģiski vērtīgākie ezeri - visi ES nozīmes biotopam 3130 un 3140 atbilstošie ezeri, 3150_1 ar izcilu kvalitāti, ezeri ar lobēliju-ezereņu kompleksa sugu, smalkās najādas un lokanās najādas atradnēm un references ŪO.

Natura 2000 tīkls un tajā potenciāli iekļaujamie ezeri

Apsaimniekošanas prioritātes (tekošu saldūdeņu biotopi)

▼ 2030. gads

- Pilnīgi vai daļēji iekļaujas *N2000* teritorijā

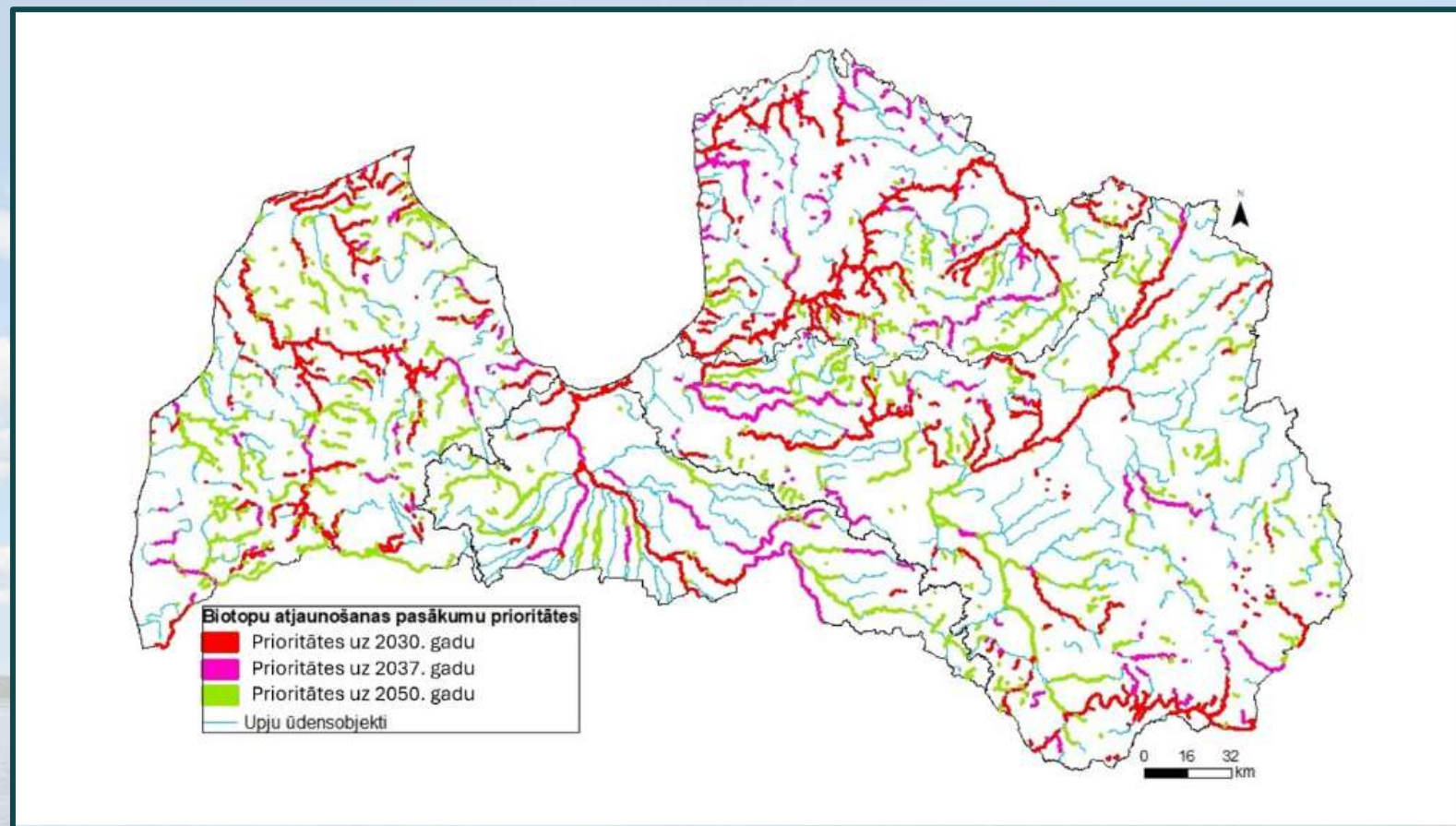
▼ 2037. gads

- Ar izcilu kvalitāti
- Ar ziemeļu upespērlenes atradnēm
- References ŪO
- Atrodas ārpus *N2000* teritorijām, bet upes to tecējumā plūst cauri *N2000* teritorijām

▼ Neatrodas Natura 2000 teritorijā, bet pilnībā vai daļēji iekļaujas ĪADT

▼ 2050. gads

- Viss pārējais

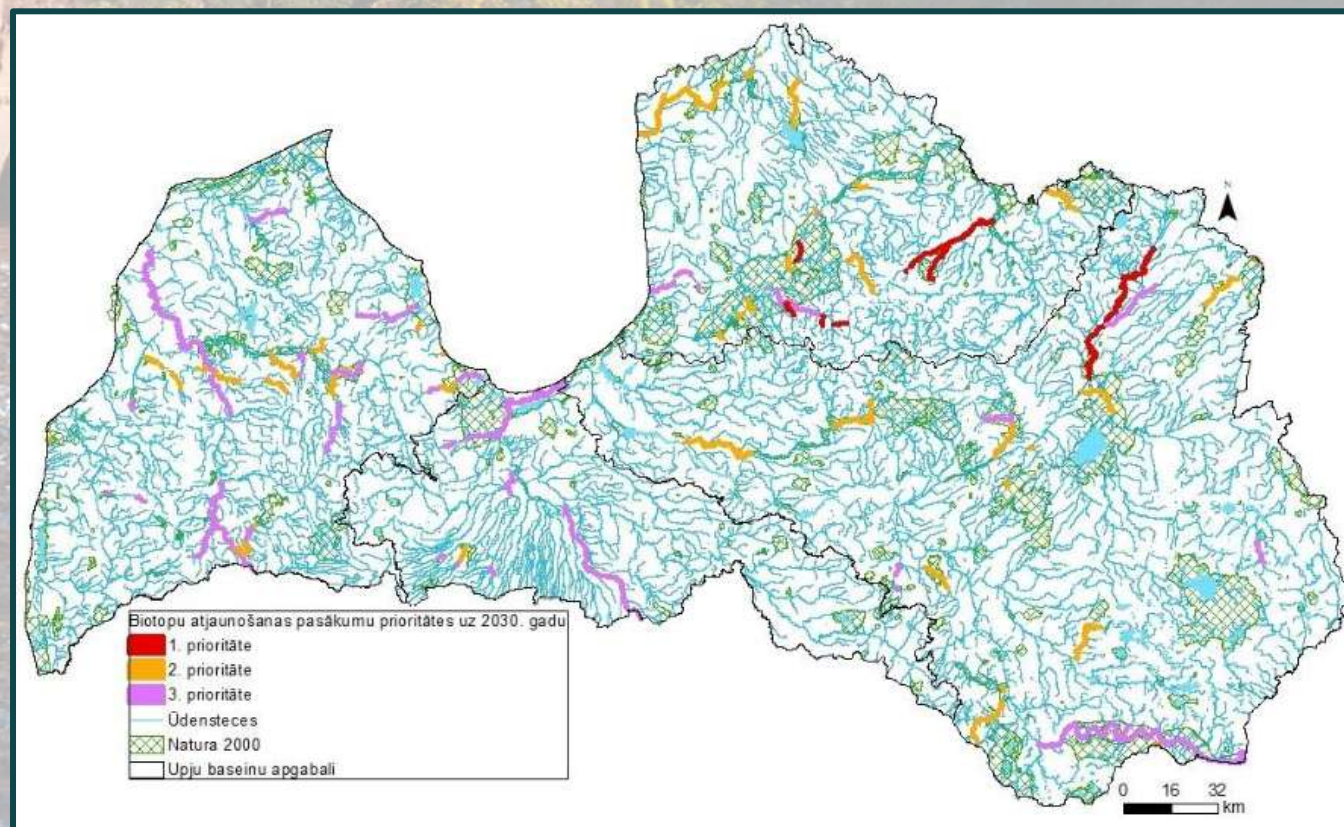
Biotopa 3260 apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumu
prioritātes Latvijā

Tekošu saldūdeņu biotopu apsaimniekošanas prioritātes uz 2030. gadu

Uz 2030. gadu tiek izdalītas šādas prioritātes:

1. Biotops/upe un biotops/ŪO vienības, kurās sastopamas Ziemeļu upespērlenes atradnes.
2. Biotops/upe un biotops/ŪO vienībā iekļaujas šķēršļi.
3. Biotops/ŪO vienības, kurām noteikts mērķis slāpekļa un fosfora slodzes samazināšanai atbilstoši UBAP.

3260 biotopa apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumu
prioritātes uz 2030. gadu

Apsaimniekošanas prioritātes (stāvošu saldūdeņu biotopi)

▼ 2030. gads

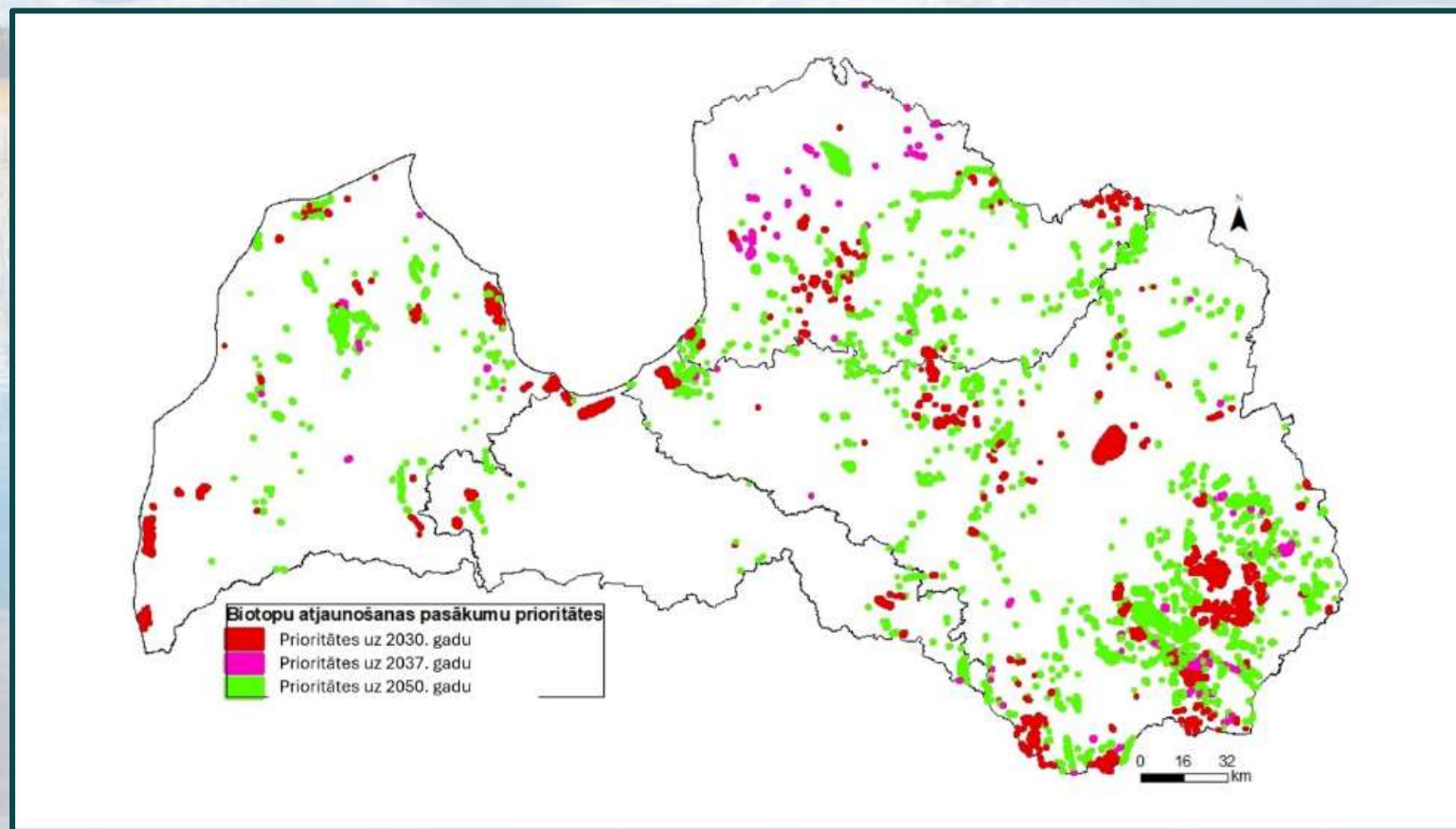
- Pilnīgi vai daļēji iekļaujas N2000 teritorijā

▼ 2037. gads

- 3130, 3140, 3190*, 3150_1 ar izcilu kvalitāti un reto sugu atradnēm
- neatrodas *Natura 2000* teritorijā, bet pilnībā vai daļēji iekļaujas ĪADT

▼ 2050. gads

- Viss pārējais

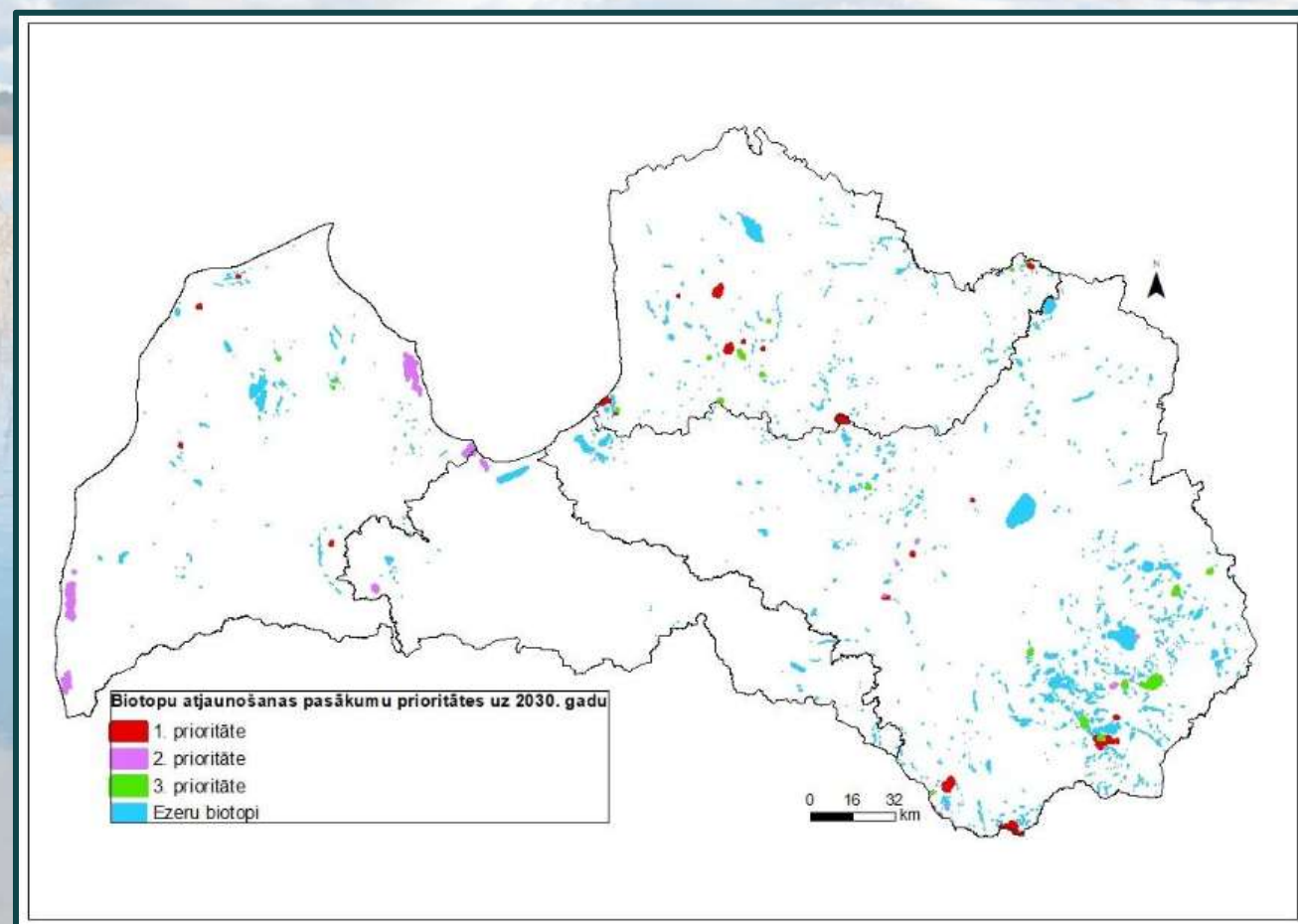

Stāvošu saldūdeņu biotopu apsaimniekošanas un
atjaunošanas pasākumu prioritātes Latvijā

Stāvošu saldūdeņu biotopu apsaimniekošanas prioritātes uz 2030. gadu

Uz 2030. gadu tiek izdalītas šādas prioritātes:

1. Biotops/ezers un biotops/ŪO vienības, kas atbilst ES nozīmes biotopam **3130**, kas ir uzskatāms par visretāko, apdraudētāko un pret eitrofikāciju visjutīgāko ezeru tipu
2. Biotops/ezers un biotops/ŪO vienības, kas atbilst ES nozīmes biotopam **3140**, kas ir otrs retāk sastopamais stāvošu saldūdeņu biotops Latvijā.
3. Biotops/ezers un biotops/ŪO vienības, kurās sastopamas **lobēliju-ezeru kompleksa sugu, smalkās najādas un lokanās najādas atradnes**, jo tām draud izmiršana, ja netiks īstenoti atbilstoši apsaimniekošanas pasākumi.

Stāvošo saldūdeņu biotopu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumu prioritātes uz 2030. gadu

Iesaistītās personas (piekritīgās/saistītās personas)

Piekritīgās personas

- VARAM
- KEM
- ZM
- DAP
- LVĢMC
- ZMNI
- Mazo HES asociācija
- Pašvaldības

Saistītās personas

- Zemju īpašnieki
- Zinātniskās institūcijas
- HES īpašnieki
- Šķēršļu īpašnieki

Finansējums

Iespējamie finansējuma avoti:

- Eiropas teritoriālās sadarbības programma Interreg
- EK finanšu instruments vides un klimata jomā – LIFE programma
- Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF)
- ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027. gada plānošanas perioda darbības programmas projekts
- Horizon Europe programma
- Kopējā lauksaimniecības politika 2023. – 2027. gadam
- Valsts zivju fonds
- pašvaldību budžeti

Politikas plānošana

BAP izvirzītie mērķi un pasākumi noteikti saskaņā ar:

➤ ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam:

- nodrošināt, lai līdz 2030. gadam nepasliktinātos dzīvotņu saglabāšanās tendences un labvēlīgais stāvoklis,
- uzlabot Natura 2000 tīkla monitoringa sistēmu kvalitāti un pilnīgumu,
- nodrošināt Natura 2000 teritoriju saglabāšanu un dzīvotņu labvēlīgas saglabāšanās stāvokļa uzturēšanu vai atjaunošanu.

➤ Vides politikas pamatnostādņēm 2021.-2037. gadam:

- nodrošināt biotopu labvēlīgas aizsardzības mērķu sasniegšanu,
- pilnveidot ES nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* tīklu,
- aizsargājamo biotopu atjaunošana un apsaimniekošana,
- hidrotehnisko būvju un citu šķēršļu negatīvās ietekmes uz upju ekosistēmām mazināšana,
- virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes saglabāšana un uzlabošana.

Kur BAP tiks izmantoti

- ✓ Nacionālā dabas atjaunošanas plāna izstrādē (saskaņā ar Dabas Atjaunošanas regulu)
- ✓ Finansējuma piesaiste biotopu apsaimniekošanai un atjaunošanai
- ✓ Priekšlikumi un pamatojumi normatīvo aktu grozījumiem
- ✓ Priekšlikumi sabiedrības izglītošanas jautājumiem

ES LIFE Programmas projekts
"Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības
un apsaimniekošanas optimizācija"
(LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature)

Dabas aizsardzības
pārvalde

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies!

Dabas aizsardzības
pārvalde

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Pasaules
Dabas
Fonds

sadarbībā ar

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

DAUGAVPILS
UNIVERSITĀTE

VIDZEMES
AUGSTSKOLA

Latvijas
Biozinātņu un
tehnoloģiju
universitāte